

CÔNG VIỆC “BẾP NÚC” ĐỂ PHÁT HÀNH MỘT TẬP SAN

NCS. VÕ THỊ KIM SA

Để có thể quảng bá các thông tin liên quan đến khuyến nông và tạo ra diễn đàn trao đổi giữa nông dân và các nhà khoa học, mỗi tỉnh thành đều phát hành Tập san Khuyến nông. Cho dù tập san phát hành chỉ để biếu tặng, nhưng việc mở rộng lượng độc giả luôn nằm trong chiến lược của ban biên tập. Phát hành một tập san cũng tương tự như khi ta làm một bữa tiệc đãi khách. Công việc "bếp núc" càng được chuẩn bị tốt thì khả năng thành công sẽ càng cao.

Mục đích của bữa tiệc?

Chắc chắn bạn sẽ có nhiều câu trả lời cho câu hỏi: "Tổ chức tiệc để làm gì?". Tương tự, ban biên tập một tập san phải có sẵn câu trả lời "mục đích của tập san là gì?". Tập san có chức năng tạo một diễn đàn trao đổi kinh nghiệm hay chỉ cung cấp thông tin? Hay tập san chỉ đơn thuần nhằm rèn luyện kỹ năng viết cho nhân viên? Tập san có chức năng định hướng dư luận xã hội hay không? Một tập san có thể có nhiều mục đích. Thông thường, các tập san khuyến nông là phương tiện để thông báo những sự kiện mới, quan trọng; cảnh báo

những nguy cơ đe dọa trong sản xuất và cuộc sống; chuyển giao tiến bộ khoa học, kỹ thuật; thảo luận những vấn đề chuyên môn; phản ánh tâm tư, nguyện vọng của độc giả...

Ai là "thực khách"?

Biết chính xác thực khách của mình là ai là bạn đã giải được bài toán "khởi đầu nan". Bạn hình dung chuyện gì sẽ xảy ra khi gia chủ dùng toàn những món ăn được chế biến từ thịt và cá để đãi cho người "ăn chay trường"! Đó là sự xúc phạm tội tệ nhất, cho dù gia chủ có lời xin lỗi thực lòng. Thông thường, thực khách của một bữa tiệc rất vị tình và dành những ưu ái đặc biệt cho chủ nhà. Có thể món ăn không hợp khẩu vị, trình bày không bắt mắt nhưng tất cả là... chuyện nhỏ. Quan trọng nhất là mối giao hữu giữa chủ và khách ngày càng thêm thắm thiết.

Thế nhưng, "thực khách" của tập san thẳng thắn và đôi khi khá "thô bạo". Nếu thích, họ "nhâm nhi" từng chữ, đọc xong, cẩn thận cất giữ tập san để sau này đọc lại... Họ truyền tai nhau, giới thiệu với người khác về một tập san hay. Ngược lại,

nếu thông tin trong tập san vô bổ với họ, thì họ xếp lại và không một lời chào từ biệt. Đây là áp lực đòi hỏi chủ nhân bữa tiệc (ban biên tập) luôn tìm nguyên liệu tốt để chế biến món ăn vừa ngon miệng, vừa bổ ích cho thực khách, "hâm nóng" những món ăn cũ và thực đơn luôn có món mới.

Thực đơn thế nào?

Thực đơn phụ thuộc vào ý chủ nhân hay chiều ý khách? Nguyên lý kinh doanh: bán cái người ta cần chứ không phải bán cái mình có. Cho dù tập san in ra để biếu, tặng, nhưng không vì thế mà chúng ta không cần quan tâm đến "khẩu vị" của "thực khách". Biết được "khẩu vị", tôn giáo, tuổi tác... của thực khách sẽ giúp gia chủ quyết định đưa vào thực đơn những món ăn nào.

Thực đơn nên khoa học và đầy đủ. Thực đơn tốt khi bao gồm món khai vị, món chính và món tráng miệng. Nếu một bữa tiệc toàn cao lương mỹ vị, dâng cho thực khách toàn những món ăn chính mà thiếu món ăn nhẹ nhàng đầu bữa để kích thích vị giác của thực khách thì giá trị của toàn bữa ăn sẽ giảm. Khách sẽ thật bất ngờ, khi gia chủ đột ngột kết thúc bữa ăn ở món cá lóc cuốn bánh tráng chứ không phải là đĩa trái cây hay vài chiếc bánh ngọt tráng miệng. Sự kết hợp tốt các món ăn là làm sao gia tăng sự ngon miệng của

thực khách.

Cấu trúc một tập san cũng theo nguyên lý tương tự. Thông tin trong tập san là để "thực khách" ăn, thích ăn và ăn hết. Khi tiệc tàn, "thực khách" vẫn còn lưu luyến và đợi chờ bữa tiệc kế tiếp. Như vậy, thông tin trong tập san nên "chế biến" thành cả ba nhóm: nhóm thông tấn, nhóm chính luận và nhóm nghệ thuật. Nhóm thông tấn chỉ đơn thuần thông báo về một việc, một sự kiện, một văn bản pháp luật vừa được phê duyệt hay có hiệu lực... Nhóm chính luận trình bày suy nghĩ, ý kiến, quan điểm của tác giả. Tác giả dùng lí lẽ, bằng chứng, lập luận chặt chẽ thuyết phục, bộc lộ tình cảm chủ quan để giúp độc giả hiểu đúng về chân, thiện, mỹ. Nhóm chính luận mang tính định hướng cho một cách nghĩ, một thái độ, một lập trường, một phương hướng hành động... Nhóm nghệ thuật bao gồm các câu chuyện mang tính hài hước, truyện ngắn, thơ, vè, tấu... với chức năng giúp người đọc thư giãn, giải trí và suy ngẫm về cuộc sống. Một số tập san sử dụng cả các bài thuộc thể loại châm biếm, trào phúng với mục đích giễu cợt, mỉa mai, phê phán lối sống, cách suy nghĩ, cách làm, thói hư tật xấu... không phù hợp với truyền thống văn hoá và đạo đức của nhân dân.

Và cũng như một "menu" chính hiệu trên bàn ăn, mục lục của tập san giữ vai

trò định hướng và điều độ cho độc giả lựa chọn thông tin. Trong tập san nên có thông tin chủ đạo, thông tin tham khảo, thông tin mở rộng... Độc giả sẽ mất thiện cảm ngay từ đầu, nếu như mục lục không được sắp xếp có hệ thống, trình bày cầu thả và không nhất quán với nội dung bên trong tập san.

Đi chợ và chế biến

Khi đã có thực đơn, việc đi chợ sẽ dễ dàng hơn, tránh được cảnh "cái mua thì không cần và cái cần thì không mua". Tiêu chí cho việc mua thực phẩm là tươi (nóng) và có nguồn gốc rõ ràng. Việc thu thập thông tin để đưa vào tập san cũng diễn ra tương tự!

Trong quá trình "đi chợ" này, những thông tin nào của bạn thì bạn có quyền tự do sử dụng. Nếu đó là thông tin của người khác thì bạn nên tôn trọng quyền sở hữu trí tuệ.

Sức mạnh của truyền thông đại chúng rất lớn. Chính vì vậy, các thông tin mà bạn dự tính đưa vào tập san phải được "làm sạch", "sơ chế" và "gia tẩm" cẩn thận. Chắc hẳn các bạn còn nhớ vụ học sinh Bùi Minh Trí tấn công trang báo điện tử (website) của Bộ Giáo dục - Đào tạo. Vụ việc này minh chứng tác động (tích cực hoặc tiêu cực) của thông tin báo chí đến dư luận xã hội. Những ngày đầu, vì sự không cẩn trọng của các

phóng viên trong việc kiểm chứng nguồn tin nên những bài báo, bản tin đã đẩy dư luận xã hội theo hướng ủng hộ em Trí - một hacker mũ trắng, thương cảm "tuổi trẻ, tài cao" nhưng không được sử dụng đúng. Có độc giả còn hứa sẽ nộp phạt thay cho em Trí và sẽ trao học bổng cho em Trí đi du học. Thế nhưng, khi sự thật phơi bày - em Trí đã cố tình phá hoại trang web và chưa từng đưa lời cảnh báo - độc giả cảm thấy hụt hẫng như bị lừa và dư luận xã hội lại diễn ra theo chiều hướng ngược lại.

Một công việc quan trọng khác là trình bày các món ăn thật tinh tế trước khi dọn lên bàn tiệc. Đây là khía cạnh mỹ thuật. Phong cách trình bày tập san và cả tông màu phải nhất quán từ đầu đến cuối, trừ trường hợp phá cách một cách cố ý mà không "phô".

Thật cảm thông, trong các tập san chuyên ngành, nhất là tập san khuyến nông, chủ nhân vừa là chủ (giao tiếp với khách), vừa là bếp trưởng (tắt bật đi chợ, nấu nướng) và là bồi bàn (bưng bê, bày trí). Chủ nhân làm tất cả những việc đó với tư cách là kiêm nhiệm. Vì vậy, công việc này có thể nặng nề hơn với những "phóng viên", "biên tập viên" không chuyên. Do đó, mong bạn cân nhắc thật kỹ, chuẩn bị "bếp núc" thật kỹ trước khi mời khách dùng tiệc nhé!

